

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สายช่างอุตสาหกรรม เขตกรุงเทพมหานคร เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการ ศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายของการจัดและการบริหารอาชีวศึกษา
- 2.2 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา
- 2.4 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน
- 2.5 เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการจัดและการบริหารอาชีวศึกษา

เป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาคือการพัฒนาคนและคนพัฒนาสิ่งทั้งหลายทั้งปวง หากการศึกษามีคุณภาพและ ได้มาตรฐานระดับชาติและระดับสากลก็ย่อมสามารถยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของประชาชนผู้รับ การศึกษาตามไปด้วย

ความหมายของการจัดและการบริหารอาชีวศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวทาง ดังนี้

วิชัย (2529) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาว่า เป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาวิชาชีพ ต่าง ๆ ในระดับกลางและระดับสูงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การจัดและการบริหารอาชีวศึกษาเป็นการพยายาม ที่จะให้การดำเนินการเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา ได้แก่ สถานศึกษา หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคาร และโรงฝึกงาน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลผลิตคือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ

ปรียาพร (2542) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาว่า เป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลเพื่อประกอบ อาชีพ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการจัดและบริหารเพื่อจะได้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ต้องมีขอบข่ายของ การผลิต กระบวนการและการใช้ทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารงานทุกประเภท เพียงแต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการดำเนินการต่างกันเท่านั้น ในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษานั้นเน้นการศึกษา โดยทั่วไป แต่การจัดและบริหารอาชีวศึกษา เน้นทางด้านอาชีวศึกษาเพื่อจะให้ผลผลิตมีศักยภาพในการ

ออกไปประกอบอาชีพที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีคุณภาพและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.2 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีในการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึงการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

ทบวงมหาวิทยาลัย (2541: 2) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรม แนวทางปฏิบัติใด ๆ ที่หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่วางไว้แล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะได้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กรมสามัญศึกษา (2540: 61) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่าคือกระบวนการที่ยกมาตรฐานของสิ่งที่ประกันให้เข้าสู่มาตรฐานคุณภาพเมื่อสิ่งนั้นยังไม่ได้เข้ามาตรฐานหรือยกระดับของมาตรฐานคุณภาพให้สูงขึ้น

กรมอาชีวศึกษา (2542: 1) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใด ๆ ที่ได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่วางไว้แล้วทำให้เกิดความเชื่อมั่นและยอมรับว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษามีคุณภาพและคุณลักษณะตรงตามที่พึงประสงค์

2.2.2 การกำหนดมาตรฐานของการศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการโดยมีประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามภาระงานต่อไปนี้

2.2.2.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า สถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.2.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของสถานศึกษา

2.2.3 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

2.2.3.1 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนากระตุนใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรมีความคิดริเริ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

2.2.3.2 มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

2.2.3.3 เป็นสมาชิกชมรมวิชาชีพครูหรือสมาชิกชมรมทางวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษา และมีลักษณะเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยบริการ

2.2.3.4 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

2.2.3.5 พัฒนาหลักสูตรและการสื่อการเรียนการสอน

2.2.3.6 ดำเนินการบริการคุณภาพ (Quality Management) โดยมุ่งเน้นผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนี้

ก) ควบคุมคุณภาพและประเมินตนเองในทุก ๆ กิจกรรม ของกระบวนการบริหารงาน และในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle)

ข) มีการทำงานเป็นมาตรฐานโดยควบคุมกระบวนการตามเอกสารคู่มือ 3 ระดับ ที่ต้องจัดทำขึ้นคือ คู่มือนโยบาย คู่มือขั้นตอนการทำงาน / แนวปฏิบัติ/วิธีการ คู่มือการทำงาน /แผนการสอน (แผนการจัดการเรียนรู้)

ค) ต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วม (Total Participation) เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนในองค์กร ร่วมพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าและความต้องการที่เปลี่ยนแปลง

ง) มีการทำงานเป็นทีมในทุกระดับเน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญและกำลังใจและทัศนคติที่ดี

2.2.3.7 พัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

2.2.3.8 ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2.2.4 การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal Audit or Internal School Review) สถานศึกษาต้องดำเนินการคือ

2.2.4.1 สถานศึกษาต้องดำเนินการทบทวนคุณภาพภายใน ด้านคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพในการจัดการการเรียนรู้ทุกปี โดยคณะทำงานของสถานศึกษา

2.2.4.2 นำผลการทบทวนคุณภาพมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดการประเมินคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาคควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้าและประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการของสถานศึกษาในทุก ๆ แผนงาน แล้วนำมาพัฒนาปรับปรุง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541: 4) หรือสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในปัจจุบัน ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษามีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และได้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียน

โดยสรุป การประกันคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติการกิจตามปกติของสถานศึกษาภายใต้มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และผู้ที่มารับบริการว่าผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพและคุณลักษณะที่สังคมต้องการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และกำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษา วิธีการประเมินภายนอกและการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี พร้อมกับเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณชน ดังนั้น การเตรียมตัวเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องสอดคล้องกันกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาจนเกิดความมั่นใจ ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีความพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอก ในการเตรียมตัวเพื่อรับการประเมินจากองค์กรภายนอกมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ การวางแผนการดำเนินการ การจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่จำเป็น ตลอดจนเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเองจะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจที่จะรับการประเมินจากองค์กรภายนอกได้มากขึ้น

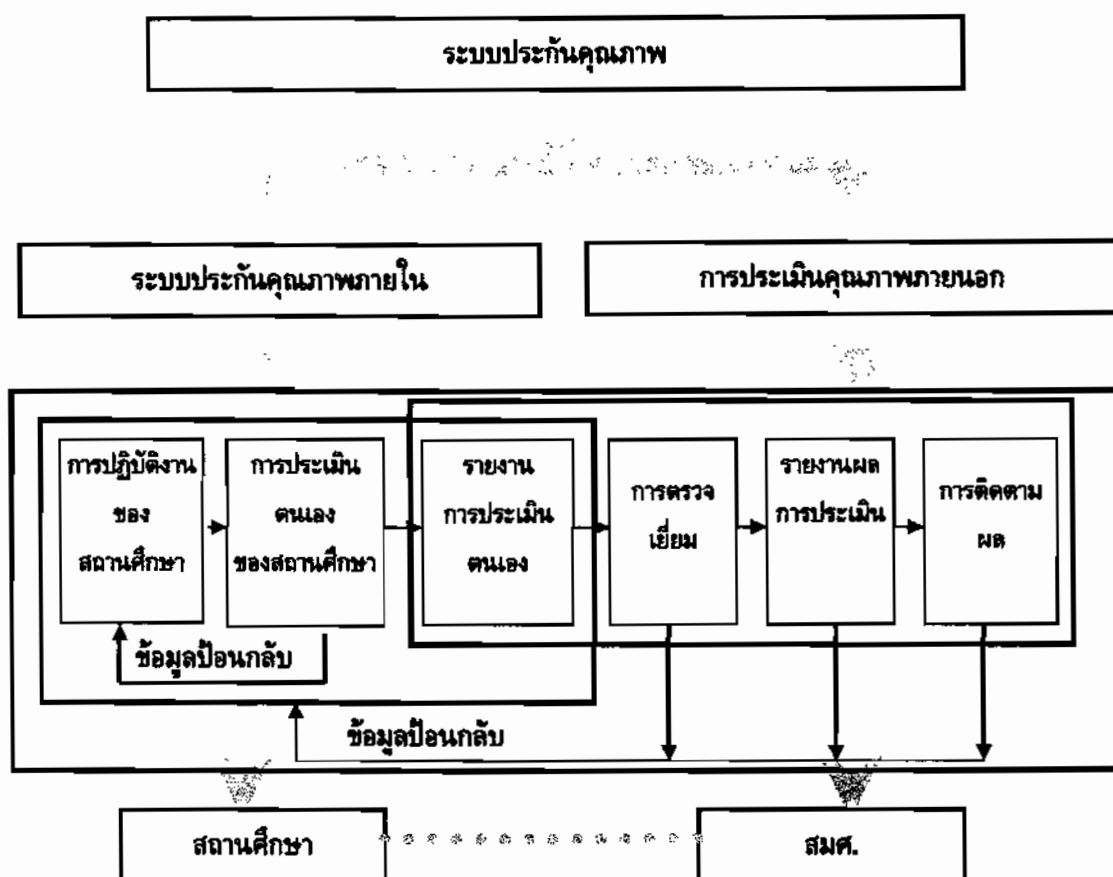
2.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา

การประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่ทำแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือความคาดหวัง แล้วตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่ทำนั้น การประเมินเป็นกระบวนการที่ทำต่อเนื่องและควบคู่กับการทำงาน เพื่อพัฒนาคนและพัฒนางานให้มีคุณภาพ และได้ประสิทธิผลสูงสุด

เยาเวตี (2542) ได้เสนอแนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ว่าเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ได้ให้นิยามคำว่า “การประเมิน” ไว้ว่าการประเมินคือการระบุ หรือการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาทำให้เป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจ จึงได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินที่สามารถขยายความได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การประเมินเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการคือ มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานได้อย่างครบวงจรและย้อนกลับสู่รอบใหม่ของวงจร
2. กระบวนการประเมินจะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ

3. กระบวนการประเมินจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้รับหรือร้องชี้ไว้
4. กระบวนการประเมินจะต้องมีการเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้นมาจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศ
5. สารสนเทศที่ได้มานั้นจะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
6. สารสนเทศดังกล่าวจะต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางการดำเนินการใด ๆ ต่อไป

ภาพที่ 2-1 แผนภูมิระบบประกันคุณภาพ

การประเมินในระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา จะประกอบไปด้วย การประเมินภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอกดังภาพที่ 2-1 ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการ เพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐานทางการศึกษาตามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

2.3.1 การประเมินภายใน คือการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากร ของสถานศึกษา นั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการบริหาร การศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาและสามารถรองรับการประกันคุณภาพภายนอกได้

2.3.2 การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) เพื่อมุ่งเน้นให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ผู้ประเมินภายนอกมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง การประเมินคุณภาพภายนอกจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณภาพ การศึกษาด้วยความเป็นกลางเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง

2.3.2.1 ความหมายของผู้ประเมินภายนอก หมายถึง บุคคลทั้งที่เป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ หรือ ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา

2.3.2.2 แนวคิดและหลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบ "กัลยาณมิตรประเมิน" โดยมีวัตถุประสงค์

ก) เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

ข) เพื่อให้ได้ข้อมูล ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น-จุดด้อยของสถานศึกษา เงื่อนไขของ ความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา

ค) เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและ หน่วยงานต้นสังกัด

ง) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ และประกันคุณภาพภายในอย่าง ต่อเนื่อง

จ) เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2.3.2.3 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอก มีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ สาธารณชน ดังต่อไปนี้

ก) เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน และพัฒนาตนเองให้เต็ม ตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

ข) เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่า สถานศึกษาได้ จัดการศึกษาไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขเพื่อ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ค) สถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงาน ต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นมีข้อมูลที่จะช่วย

ตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

ง) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย มีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2.4 หลักการสำคัญในการประเมินภายนอก

- ก) มุ่งพัฒนาคุณภาพไม่ได้จับผิดหรือลงโทษ
- ข) ยึดหลักความยุติธรรมโปร่งใส
- ค) มุ่งสร้างความสมดุล ระหว่างเสรีภาพทางการศึกษา และหลักการการศึกษาของชาติ
- ง) มุ่งเน้นการประสานงาน มีลักษณะกัลยาณมิตร
- จ) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

2.3.2.5 มิติที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพ

- ก) ความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness)
- ข) ความพยายาม (Attempt)
- ค) ความสำเร็จหรือการบรรลุผล (Achievement)

ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีการทำ ลงมือตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพ และจัดทำรายงานการประเมินตนเองเป็นประจำปี ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินที่มีความต่อเนื่องกับการ ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นการยืนยันผลการประเมินภายใน ว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเชื่อมโยงกัน ด้วยมาตรฐานการศึกษาเป็นหลัก

ในส่วนของความแตกต่างระหว่างผู้ประเมินภายในและผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น จึงสรุปประเด็นไว้ดังนี้

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินภายใน ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเพื่อควบคุม ตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการประเมินภายใน จัดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้องดำเนินการต่อเนื่องทุกปี

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินภายนอก ได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่สำนักงานดังกล่าวรับรองซึ่งจะประเมินเป็นระยะ ๆ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนด ดังนี้

1) สถานศึกษาทุกแห่งต้องรับการประเมินภายนอกครั้งแรกภายใน 6 ปี นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใช้บังคับ

2) สถานศึกษาต้องรับการประเมินภายนอกหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินภายนอกครั้งสุดท้าย

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้เห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมให้ภายในสถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพให้เกิดมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงได้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เน้นหลักการให้สถานศึกษาได้พัฒนาและประเมินตนเองอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องบนพื้นฐานของควมมีเสรีภาพทางวิชาการและความคล่องตัวในการบริหารและจัดการด้านการศึกษา โดยผู้บริหารของสถานศึกษานั้นต้องเป็นผู้นำในทางพัฒนาและเปิดโอกาสให้สังคมหรือหน่วยงานภายนอกสามารถเข้าไปตรวจสอบได้

จากแนวคิดและหลักการของการประเมินมาตรฐานการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงของการดำเนินงานของสถานศึกษา และเป็นการสะท้อนจุดแข็งและจุดด้อยเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงให้เกิดผลดีขึ้นของสถานศึกษานั้น ๆ จึงต้องกำหนดค่าน้ำหนักมาตรฐานของตัวบ่งชี้ เพื่อเน้นตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา การกำหนดค่าน้ำหนักมาตรฐานและจำนวนตัวบ่งชี้ในการประเมินและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 2-1 การกำหนดค่าน้ำหนักมาตรฐานและจำนวนตัวบ่งชี้

การกำหนดค่าน้ำหนักมาตรฐานและจำนวนตัวบ่งชี้		
มาตรฐาน	น้ำหนัก	ตัวบ่งชี้
1. การประกันคุณภาพภายใน	10	2
2. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา	40	4
3. การจัดการเรียนการสอนด้านการอาชีวศึกษา	20	10
4. นวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้ของอาจารย์และนักศึกษา	10	3
5. การให้บริการทางวิชาการต่อชุมชนและสังคม	10	2
6. การบริหารและการจัดการ	10	4
รวม	100	25

ในการตรวจประเมินรอบที่ 2 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากการประเมินรอบแรกคือ

1. การปรับมาตรฐานจาก 8 มาตรฐาน เป็น 6 มาตรฐาน
2. การให้ค่าน้ำหนักของแต่ละมาตรฐาน
3. การกำหนดเกณฑ์การประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้
4. การรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับสถาบัน
5. การจัดทำตารางกรอกข้อมูล(Common Data Set) โดยรายงานข้อมูลต่อเนื่อง อย่างน้อย 2 ปี

ในการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา ด้านการอาชีวศึกษาพิจารณาจาก 3 เกณฑ์ประกอบด้วย

1. การผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ประเมินระดับตัวบ่งชี้

2. การมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น ประเมินระดับตัวบ่งชี้

3. การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกและข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ประเมินระดับมาตรฐาน (ระบบประเมินอาชีวศึกษา, 2549) โดยมีการพิจารณาระดับต่างๆ ดังนี้

3.1 การประเมินระดับตัวบ่งชี้ การประเมินตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานใช้เกณฑ์พิจารณาจาก

3.1.1 การผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ มีคะแนน 1-3

3.1.2 การมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากผลประเมินภายนอกจากครั้งที่ 1 และ 2 ทั้งนี้ถ้าผลประเมินอยู่ระดับเดิมผลประเมินทั้งสองครั้งต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ โดยถ้าตัวบ่งชี้ใดมีการพัฒนาจะมีคะแนนตัวบ่งชี้นั้นเป็น 1 ถ้าตัวบ่งชี้ใดไม่มีการพัฒนาจะมีคะแนนเป็น 0 ผลการประเมินระดับตัวบ่งชี้จะเป็นผลรวมของ คะแนนจากข้อ 3.1.1 กับข้อ 3.1.2

3.2 การประเมินระดับมาตรฐานผลการประเมินระดับมาตรฐานเป็นผลจากการประเมินรายตัวบ่งชี้ภายใต้มาตรฐานนั้นตามข้อ 1 ซึ่งดำเนินการโดย

3.2.1 ใช้ค่าเฉลี่ยผลการประเมินรายตัวบ่งชี้ที่ได้จากข้อ 1 เป็นเกณฑ์พิจารณา โดยยอมรับว่าผลประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ภายใต้มาตรฐานเดียวกันมีค่าน้ำหนักเท่ากัน

3.2.2 การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกและข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้พิจารณาจาก การที่สถานศึกษาให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพ โดยได้พิจารณานำข้อเสนอแนะในระดับมาตรฐาน หรือผลการประเมินในมาตรฐานนั้นๆ ไปดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ดำเนินการให้คะแนนในแต่ละมาตรฐาน (ระบบประเมินอาชีวศึกษา, 2549)

2.4 เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน

เกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้กำหนดปัจจัยหลัก เกณฑ์ และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน โดยการสังเคราะห์เนื้อหาขององค์ประกอบและมาตรฐานคุณภาพที่สำนักงานได้เคยกำหนดไว้พร้อมทั้งศึกษาจากเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมวิชาการ แล้วปรับปรุงให้กะทัดรัดเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ทั้งประเภทสามัญศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีวัตถุประสงค์ที่จะให้สถานศึกษาได้ใช้ปัจจัยหลัก เกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาและประเมินตนเองร่วมกับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วจนมั่นใจและประกันได้ว่าประสบความสำเร็จเต็มศักยภาพ จึงได้พัฒนามาตรฐานขึ้นโดยมีปัจจัยและตัวบ่งชี้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีวิชาชีพ

ข้อกำหนด 1 สถานศึกษาควรจัดการพัฒนาผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ความรู้และทักษะวิชาชีพตามหลักสูตร ที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ตัวบ่งชี้ 1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดตามชั้นปี

1.2 ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพ

ตัวบ่งชี้ 2. ร้อยละของผู้เรียน ที่สามารถประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอาชีพอย่างเป็นระบบ

1.3 ทักษะในการใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร ด้านการฟัง การอ่าน การเขียน และการสนทนา ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

1.4 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้า และปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 4. ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสามารถใช้ความรู้ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.5 คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ตัวบ่งชี้ 5. ร้อยละของผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1.6 ความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ และหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 6. ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาวิชาชีพ

1.7 ความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ และหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 7. ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้นำไปใช้ในสถานประกอบการ ประกอบอาชีพอิสระและศึกษาต่อภายใน 1 ปี

1.8 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการหรือหน่วยงานพึงพอใจ

ตัวบ่งชี้ 8. ระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ข้อกำหนด 2 สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 ร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ตัวบ่งชี้ 9. ระดับคุณภาพของหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาตามความต้องการของตลาดแรงงาน

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ 10. ระดับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการฝึกทักษะวิชาชีพ มีการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ และพึงพอใจต่อคุณภาพการสอน

ตัวบ่งชี้ 11. ร้อยละของงบประมาณที่สถานศึกษาจัดซื้อวัสดุฝึก อุปกรณ์ ครุภัณฑ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม พอเพียง และทันสมัย

2.3 จัดระบบคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมและเพียงพอในแต่ละสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ 12. ระดับความเหมาะสมและเพียงพอของระบบคอมพิวเตอร์ในแต่ละสาขาวิชา

2.4 จัดสถานที่เรียน สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน สถานที่ศึกษาค้นคว้าให้เหมาะสมกับสาขาวิชาทั้งในสถานศึกษาสถานประกอบการและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ

ตัวบ่งชี้ 13. ระดับความเหมาะสมในการจัดอาคารเรียนอาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการศูนย์วิทยบริการโรงฝึกงาน พื้นที่ฝึกปฏิบัติงานเหมาะสมกับวิชาที่เรียนมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 จัดระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 14. ระดับคุณภาพการจัดระบบความปลอดภัย ของสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในสถานศึกษา

2.6 พัฒนาศักยภาพทุกคนของสถานศึกษาในหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 15. ร้อยละของบุคลากรภายในสถานศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.7 ระดมทรัพยากรจากทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาร่วมกันจัดการศึกษาทั้งในระบบและทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 16. จำนวนครั้งหรือปริมาณในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 17. จำนวนสถานประกอบการ ที่มีการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและระบบปกติ

ตัวบ่งชี้ 18. จำนวนคน-ชั่วโมงของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 19. อัตราส่วนของผู้สอนประจำที่มีคุณวุฒิด้านวิชาชีพ ต่อผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ 20. อัตราส่วนของผู้สอนประจำต่อผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อกำหนด 3 สถานศึกษาคควรกำหนดแนวทางในการดูแลผู้เรียนและจัดกิจกรรม ดังนี้

3.1 จัดทำระบบการดูแลให้คำปรึกษาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 21. จำนวนครั้งของการจัดให้ผู้เรียนพบอาจารย์ที่ปรึกษา

ตัวบ่งชี้ 22. จำนวนครั้งของการจัดบริการ ตรวจสอบสารเสพติดให้กับผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 23. ร้อยละของผู้เรียนที่ออกกลางคัน เมื่อเทียบกับแรกเข้า

3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามในวิชาชีพรวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้ 24. จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรม ที่ส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงงามในวิชาชีพ รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ 25. จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรม ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพสู่สังคม

ข้อกำหนด 4 สถานศึกษาคควรกำหนดแนวทางในการดูแลผู้เรียนและจัดกิจกรรม ดังนี้

4.1 บริการวิชาชีพที่เหมาะสมตามความต้องการของชุมชน สังคม องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 26. จำนวนและประสิทธิผลของกิจกรรม/โครงการ ที่ให้บริการวิชาชีพ และส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นและกิจกรรม/โครงการฝึกทักษะวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพของประชาชน

4.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารวิชาชีพอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแผนการบริการวิชาชีพที่กำหนด

ตัวบ่งชี้ 27. ร้อยละของงบประมาณในการจัดกิจกรรม/โครงการ ที่ให้บริการวิชาชีพและส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และกิจกรรม/โครงการฝึก 3607 ทักษะวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพของประชาชนต้องงบประมาณทั้งหมด

มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

ข้อกำหนด 5 สถานศึกษาคควรมีการจัดการเกี่ยวกับนวัตกรรมและการวิจัย ดังนี้

5.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัยและโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนชุมชนสังคมและประเทศชาติ

ตัวบ่งชี้ 28. จำนวนนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน การประกอบอาชีพและ/หรือการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและประเทศซึ่งนำไปสู่การแข่งขันในระดับชาติ

5.2 จัดสรรงบประมาณในการสร้าง พัฒนา และเผยแพร่นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัยและโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวบ่งชี้ 29. ร้อยละของงบประมาณ ที่ใช้ในการสร้างพัฒนาและเผยแพร่นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานวิจัย และโครงการต้องงบประมาณทั้งหมด

5.3 จัดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัยและโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวบ่งชี้ 30. จำนวนครั้งและช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

ข้อกำหนด 6 ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

6.1 ใช้ภาวะผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการผสมผสานความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 31. ระดับคุณภาพการบริหารของผู้บริหาร ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาหรือแผนยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษา ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

6.2 จัดระบบการดูแลบุคลากรของสถานศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ 32. ร้อยละของบุคลากรในสถานศึกษา ที่สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

6.3 จัดระบบสารสนเทศและการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 33. ระดับคุณภาพของการจัดระบบสารสนเทศ และการจัดการความรู้ของสถานศึกษา

เมื่อสถานศึกษาได้รับการประเมินมาตรฐานการศึกษาจากคณะกรรมการแล้ว จำเป็นที่สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินจะต้องเขียนรายงานผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของตนเอง เพื่อรายงานผลการดำเนินงานทางการศึกษาให้ต้นสังกัดกับสาธารณชนทราบ พร้อมทั้งเป็นการระบุทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต โดยที่กรอบแนวคิดของการเขียนรายงานผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารที่สถานศึกษาร่วมกันจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี
2. รายงานวิธีดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสถานศึกษา

3. นำเสนอข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษาเกี่ยวกับ ความตระหนัก (Awareness) การปฏิบัติ (Attempt) ความสำเร็จ (Achievement) และผลการประเมินในแต่ละมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ของการเขียนรายงานการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของ ผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายในโดยต้นสังกัด และข้อกำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ในรอบ 1 ปี

2. เพื่อระบุทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

3. เพื่อรายงานผลให้ต้นสังกัด/สาธารณชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา

4. เพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2

รูปแบบการจัดทำรายงานการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. ไม่มีรูปแบบตายตัว ให้สถานศึกษาออกแบบให้สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองตาม มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด

2. การนำเสนอสาระควร กระชับ เข้าใจง่าย นำเสนอข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และการบรรลุ เป้าหมายตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

3. หลักฐานอ้างอิง ควรเป็นหลักฐานที่จำเป็น หลักฐานอื่นให้รวบรวมไว้ที่สถานศึกษา

องค์ประกอบของสาระในรายงานการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของสถานศึกษา

1. ชื่อและที่ตั้ง

2. สังกัด

3. ระดับและสาขาวิชาที่เปิดสอน

4. สรุปข้อมูลผู้เรียน ครูและบุคลากร

5. ทรัพยากรและงบประมาณ

6. ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก

7. เกียรติยศ ชื่อเสียง

8. สถานประกอบการ ที่ร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน

9. แผนกลยุทธ์/แผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการประจำปี

10. เป้าหมายตามแผนกลยุทธ์

ตอนที่ 2 วิธิดำเนินการและผลการประเมินคุณภาพภายใน มีองค์ประกอบดังนี้

มาตรฐานการอาชีวศึกษา

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ

มาตรฐานที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพสู่สังคม

มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

2.5 เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐาน และ ตัวบ่งชี้ การประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาด้าน อาชีวศึกษา

มาตรฐานที่ 1 การประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในหมายถึง การพัฒนาคุณภาพการตรวจติดตามคุณภาพและการประเมินคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาอย่างต่อเนื่อง และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้

ตัวบ่งชี้

1.1 ระบบและกลไกในการประกันคุณภาพภายในที่ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง

1.2 ประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายใน

มาตรฐานที่ 2 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบวิชาชีพ เป็นพลเมืองดีของสังคม และ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการคิดริเริ่ม เรียนรู้ วางแผน และพัฒนาตนเอง

ตัวบ่งชี้

2.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับ ปวช. ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ การสำเร็จการศึกษาตามเวลาที่กำหนด

2.2.2 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ การสำเร็จการศึกษาตามเวลาที่กำหนด

2.3 ร้อยละของการได้งานภายใน 1 ปี รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับ ปวส.

2.4 ระดับความพึงพอใจของนายจ้างและผู้ประกอบการ

มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา

กระบวนการพัฒนาและบริหารหลักสูตรให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการ ของสถานประกอบการและสังคม มีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน มีการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนผ่านกิจกรรมนักศึกษาและระบบดูแลพฤติกรรมนักศึกษา การระดม

ทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งความร่วมมือจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ตัวบ่งชี้

3.1 การพัฒนาหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ ซึ่งจะต้องเน้นการปฏิบัติงานจริงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในระดับสากล รวมทั้งทวิภาคี

3.2 สถานศึกษามีระบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางวิชาชีพผ่านการปฏิบัติจริง

3.3 อัตราส่วนอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพต่อนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา

3.4 จำนวนคน-ชั่วโมง (Man-hour) ของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จากภาคธุรกิจหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับเชิญมาให้ความรู้แก่นักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาใน 1 ปีการศึกษา

3.5 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์

3.6 งบประมาณสำหรับวัสดุฝึกอย่างพอเพียงในแต่ละสาขาวิชา

3.7 ความพร้อมของศูนย์วิทยบริการ (Resources Center)

3.8 ความพอเพียง ความเหมาะสม และความทันสมัยของครุภัณฑ์ในแต่ละสาขาวิชา

3.9 จำนวนกิจกรรมนักศึกษาและโครงการพัฒนานักศึกษา

3.10 ประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักศึกษาทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม

มาตรฐานที่ 4 นวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้ของอาจารย์และนักศึกษา

กระบวนการสนับสนุนให้คณาจารย์และนักศึกษา ได้สร้างนวัตกรรมโครงการและสิ่งประดิษฐ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถนำมาใช้งานได้จริงอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขยายพรหมแดนการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาใหม่ผสมผสานอยู่ในนโยบายและการกิจหลักของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

ตัวบ่งชี้

4.1 จำนวนนวัตกรรม โครงการ สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย ที่เป็นการพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัยปฏิบัติการของอาจารย์และนักศึกษา และงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2 จำนวนผลงานสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมที่ได้รับรางวัลจากการประกวด การเผยแพร่ระดับชาติ และ/หรือการใช้ประโยชน์ทางวิชาชีพ

4.3 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ของอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกต่องบประมาณดำเนินการทั้งหมด

มาตรฐานที่ 5 การให้บริการทางวิชาการต่อชุมชนและสังคม

การให้บริการที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแหล่งอ้างอิงทางวิชาการที่ทันสมัยของประชาชน ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ตลอดจนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและสังคมเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

5.1 จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ให้บริการทางวิชาการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม

5.2 ประสิทธิภาพของการให้บริการทางวิชาการต่อชุมชนและสังคม

มาตรฐานที่ 6 การบริหารและการจัดการ

การบริหารจัดการที่เน้นผลสำเร็จของงาน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ครู อาจารย์ สถานประกอบการ ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้เทคนิคการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ กำกับด้วยนโยบาย การวางแผน ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับ การพัฒนาบุคลากร การนำระบบสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือ ในการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และนำไปสู่การเป็น องค์การเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

6.1 ผู้บริหารทุกระดับมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ มีการกำหนดแผนงานบริหารโดยการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษา และรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน

6.2 การใช้ฐานข้อมูลของสถานศึกษาในการบริหารและการจัดการ

6.3 จำนวนอาจารย์ที่ได้รับการพัฒนาในด้านวิชาชีพที่สอน และกระบวนการจัดการเรียนรู้

6.4 การพัฒนางาน โครงการ ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ เน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และประชาคมอาชีวศึกษาในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งการให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม การจัดการศึกษาและ/หรือส่งเสริมการจัดหลักสูตรทวิภาคี

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศพบว่าได้มีผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

เข็มทอง (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนใช้ประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบประกันคุณภาพที่ เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายงานการบังคับบัญชา และใช้ปฏิทินการศึกษาเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนการปฏิบัติงานระยะ 1 ปี มากที่สุด ส่วนการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐาน ของงาน ตลอดจนการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงานยังไม่พบแบบแผนที่ชัดเจน

2. ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ขาดปัจจัยสำคัญตามแนวทาง ของระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามทฤษฎีทั้ง 3 ระบบย่อย คือ (1) ระบบการวางแผนบุคลากรมีส่วนร่วม และไม่มีเป้าหมายมาตรฐานและเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน (2) ระบบการควบคุมคุณภาพ ขาดการ

ตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก และ (3) ระบบการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับผู้รับใบอนุญาต บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการทบทวนผลการปฏิบัติงาน

3. ประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณภาพของนักเรียน และด้านคุณภาพของการบริการไม่พบว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนแห่งใดมีประสิทธิภาพครบ 3 ด้าน

ดาร์ณี (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน เขตการศึกษา 7 พบว่า

1. การประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเขตการศึกษา 7 มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษา บุคลากร กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา การจัดการ การบริหาร หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเขตการศึกษา 7 มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่าปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษา ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การจัดการบริหารกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา บุคลากรและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนตามลำดับ

3. ทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 มีสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านต่าง ๆ แล้ว พบว่าที่ปัจจัยสภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร

4. ทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 มีปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาปัจจัยปัญหาการปฏิบัติงานแล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร การจัดการการบริหาร กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

ปกรณ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดกรมอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับต้นมีปัญหาในการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการอาชีวศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานตามนโยบายกรมอาชีวศึกษา ด้านมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้าน

มาตรฐานด้านกระบวนการ ด้านมาตรฐานประเภทวิชาชีพ สาระพีดช่างและการอาชีพ และด้านมาตรฐานด้านปัจจัย ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน

ด้านมาตรฐานตามนโยบายกรมอาชีวศึกษา สถานประกอบการในพื้นที่ที่จะรองรับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีจำนวนไม่เพียงพอ ผู้เรียนผู้ปกครองไม่เข้าใจรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์คนรุ่นใหม่

ด้านมาตรฐานด้านผู้เรียน ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนขาดทักษะในการจัดทำแฟ้มสะสมงานของตนเอง ผู้เรียนไม่กล้าแสดงออกตามความคิดเห็นของตนเอง

ด้านมาตรฐานด้านกระบวนการขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ขาดการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาปรับปรุงระบบงาน ขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบงานได้ครบตามแผนภูมิบริหารสถานศึกษา

ด้านมาตรฐานประเภทวิชาชีพสาระพีดช่างและการอาชีพ การจัดทะเบียนควบคุมและประวัติการใช้งานครุภัณฑ์ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการปฏิบัติการ ผู้สอนไม่ได้จัดทำแผนภูมิ ความก้าวหน้าด้านการเรียนให้เป็นปัจจุบัน ด้านมาตรฐานด้านปัจจัย ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาชีพ ผู้สอนรับผิดชอบชั่วโมงสอนเกินกว่าที่กรมอาชีวศึกษากำหนด ผู้เรียนขาดทัศนคติที่ดีต่อสาขาอาชีพที่เรียน

สยาม (2541: 72) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการดำเนินงานปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา การประกันคุณภาพ : กรณีโรงเรียนนาร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการประกันคุณภาพในโรงเรียนนาร่อง ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า (1) โรงเรียนนาร่องสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพในขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีการปรับขยายเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วยการทำพิจารณา พร้อมทั้งจัดอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา นำไปถ่ายทอดและนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด (2) ปัญหาที่พบ คือ การนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่ใช้วิธีผนวกในงานปกติทำให้ผู้บริหารบางคนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและยังพบว่าการนิเทศ กำกับ ติดตามการถ่ายทอดยังไม่เป็นระบบ และพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพ และการให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณีในด้านการขาดงบประมาณ

สุขมงคล (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารเพื่อรองรับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาสภาพการบริหารเพื่อรองรับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาโดยรวม ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนครูสอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านปรัชญาและเป้าหมายของวิทยาลัย ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ การกำหนดเป้าหมายของวิทยาลัยเพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงาน ซึ่งในความคิดเห็นของครูผู้สอน คือ มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นให้เกิดกับผู้เรียน ส่วนข้อที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด คือ มีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

1.2 ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานในระดับสูงสุด คือ การปฏิบัติตามระเบียบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด คือ มีการประเมินหลักสูตร

1.3 ด้านบุคลากร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดคือการจัดหาครูผู้สอนที่เหมาะสมกับรายวิชา ส่วนการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุดคือ การใช้วิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการสอน

1.4 ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดคือ ในการจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติงาน ส่วนการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การจัดเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างวิทยาลัยกับองค์กรภายนอก

1.5 ด้านการจัดการและการบริหาร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศความร่วมมือและเป็นประชาธิปไตย ส่วนการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุดคือการจัดระบบตรวจสอบคุณภาพ

1.6 ด้านกิจการนักศึกษา ผู้บริหารเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริม ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ และในความคิดเห็นของครูผู้สอน คือการจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับวัย และการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ส่วนข้อที่ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำสุดคือ การจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับวัย การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะสอดคล้องกับความสนใจ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม และในความคิดเห็นของครูผู้สอนคือ การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะสอดคล้องกับความสนใจ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ

1.7 ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้บริหารมีความเห็นว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดคือ มีการเรียนรู้การประเมินตามศักยภาพของผู้เรียน และมีการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่กำหนดในหลักสูตร และในความคิดเห็นของครูผู้สอนคือ มีการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน ส่วนข้อที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามีภาระงานอยู่ในระดับต่ำสุดคือ มีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถปฏิบัติงานได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

1.8 ด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่ามีภาระงานอยู่ในระดับสูงสุดคือการจัดหาสนับสนุนให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่วนข้อที่ผู้มีภาระงานอยู่ในระดับต่ำสุดคือการสนับสนุนให้มีการคิดค้นประดิษฐ์นวัตกรรมที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีการดำเนินการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาในปัจจุบัน 8 ด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทร (2544: 75-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการดำเนินการพบว่า (1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ใช้วิธีประชุมครูก่อนการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมา คือ มีการวัดผลการเรียนตามสภาพจริงและที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ บุคลากรมิได้ทำงานเท่าที่สถานศึกษากำหนดให้เท่านั้น (2) การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา สถานศึกษามีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองชุมชน และองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านการเรียนการสอนน้อยที่สุด (3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาวางแผนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผนและที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนของผู้ปกครองและชุมชน

สุนทร (2540: 67) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการตามโครงการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า (1) สถานศึกษาดำเนินการตามโครงการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านภารกิจสถานศึกษา ด้านปรัชญาและนโยบายของสถานศึกษา ด้านการเรียนการสอน ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงานประสิทธิผลของสถานศึกษา (2) ปัญหา ได้แก่ ขาดครูเฉพาะสาขาวิชาขาดแคลน ครูลาออกระหว่างปีภาคเรียน ขาดบุคลากรที่จะทำการนิเทศ ขาดสถานที่จัดกิจกรรมด้านกีฬา และการแนะแนว ห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าสำหรับครูและนักเรียนไม่เพียงพอ สถานศึกษาขาดวัสดุ อุปกรณ์ ที่จะบริการแก่ชุมชนและการเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่ครบถ้วน

สุวิมล (2543) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา โดยการสำรวจสภาพการดำเนินงานด้านการประเมินผลภายในของสถานศึกษา 63 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง 2,398 คน พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่จะทำการประเมินตนเองโดยไม่เป็นระบบ บุคลากรภายในไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและไม่ได้นำผลไปใช้ในการวางแผนบริหาร หรือพัฒนาปรับปรุง การจัดการศึกษาตามหลักการที่ควรจะเป็น การวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรในการทำการประเมินผลภายใน พบว่า ครู-อาจารย์ประมาณร้อยละ 88 รับรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษาที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครู-

อาจารย์ มากกว่าร้อยละ 95 ยินดีและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการประเมินผลภายใน และพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการประเมินผลภายใน โดยเนื้อหาสาระที่ครูมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้กลุ่มอาจารย์เสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรมและจัดเอกสารหรือคู่มือการประเมินผลภายใน นอกจากนี้ยังพบว่า มีครู-อาจารย์ ประมาณร้อยละ 31 รู้สึกกังวลในการทำงานนี้ เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์ในการดำเนินการมาก่อน

สุรัชย์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พบว่า

1. ครูสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปัจจัยอยู่ในระดับสูงกว่า ปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ครูสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปัจจัย ไม่แตกต่างกัน
3. ครูสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปัจจัยไม่แตกต่างกัน
4. มีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของครูสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนันต์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 10 พบว่า

1. องค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ ได้แก่ หลักสูตร นักศึกษา ครู-อาจารย์ การเรียน การสอน สื่อการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา ห้องสมุดและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การวัด และการประเมินผลการเรียน การบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณและกลไกการควบคุมมาตรฐานการศึกษาในวิทยาลัย
2. ตัวบ่งชี้คุณภาพที่จำเป็นต้องจัดให้มีได้แก่ ระเบียบ ขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร จำนวนชั่วโมงการสอนของครู-อาจารย์ การสำรวจความพึงพอใจของนายจ้างต่อผู้จบการศึกษา การที่นักศึกษาได้เรียนครบตามจำนวนคาบที่กำหนด ร้อยละของครูผู้สอนและผู้ปกครองตามเกณฑ์มาตรฐาน การนำวิธีการวิเคราะห์ข้อสอบมาใช้ในการวัดและประเมินผลเกณฑ์มาตรฐานการวัดผล/วิธีการวัดผล และการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามโครงการ
3. ตัวบ่งชี้คุณภาพที่อาจจะไม่มีหรือไม่มีก็ได้ ได้แก่ จำนวนปีโดยเฉลี่ยที่นักศึกษาใช้ในการเรียนจบการศึกษา ร้อยละของผู้ผ่านการคัดเลือกที่มีผลการเรียนอยู่ในอันดับ 1 ใน 10 อัตราการลาออกของครู-อาจารย์ จำนวนครั้งของการใช้สื่อ และจำนวนชั่วโมง โดยเฉลี่ยของการใช้อุปกรณ์

ส่วนด้านปัญหาการดำเนินการ พบว่า (1) ปัญหาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ ปัญหาเรื่องบุคลากรขาดการพัฒนาตนเองสม่ำเสมอมากที่สุด (2) ปัญหาการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน คือ สถานศึกษาขาดข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด และ (3) ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ได้แก่การวางแผน การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการมีปัญหามากที่สุด

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศพบว่าได้มีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวพอสรุป ได้ดังนี้

Brooks (1983) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การทดสอบวัดคุณภาพของการประกันคุณภาพ และการส่งเสริมกระบวนการวางแผนทางการศึกษาแก่นักเรียนในรัฐอิลลินอยส์ พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและการส่งเสริมกระบวนการในการวางแผนการดำเนินงาน มีผลทำให้งานการประกันคุณภาพทางการศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Brothers (1984) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประเมินความเป็นเลิศของโครงการร่วมในมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีเทคนิคเดลฟาย ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีมติเป็นเอกฉันท์ จะได้เกณฑ์ประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ถึงความเป็นเลิศจำนวน 155 เกณฑ์ จากนั้นทดสอบเกณฑ์ที่ได้จากผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา จำนวน 730 คน พบว่ารูปแบบการประเมินตนเองในความเป็นเลิศที่ได้สามารถนำไปดัดแปลงใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ ได้

Blumin (1984) ได้วิจัยศึกษามิติเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพของวิทยาลัยชุมชน โดยการแบ่งการศึกษออกเป็น 3 ตอน คือ เริ่มแรกศึกษาเอกสารเพื่อกำหนดมิติในการประเมินคุณภาพ คือ ผลผลิต มูลค่าเพิ่ม (Value-added) เนื้อหา โดยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสารและรายงานการประเมินตนเองของสถาบัน ขั้นตอนที่สองสัมภาษณ์อธิการของวิทยาลัยและคณะผู้บริหาร ขั้นตอนที่สามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและหาค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินคุณภาพของสถาบันต้องใช้เกณฑ์หลายมิติ
2. ในการประเมินคุณภาพของวิทยาลัยชุมชนเกณฑ์ที่สำคัญมากคือ มิติด้านเนื้อหาและทรัพยากร ส่วนมิติที่สำคัญน้อยที่สุดคือ มูลค่าเพิ่ม
3. เกณฑ์ที่ผู้บริหารนำไปช่วยในการตัดสินใจมากที่สุดคือ เกณฑ์ผลิตผล น้อยที่สุดคือ มูลค่าเพิ่ม
4. ตัวบ่งชี้ในมิติด้านผลิตผล เนื้อหาและทรัพยากรถูกนำมาใช้มากที่สุด
5. เกณฑ์ในการชี้คุณภาพของสถาบันจะแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท
6. ผู้บริหารจะมองคุณภาพในแต่ละด้านแตกต่างกัน ส่วนใหญ่แล้วจะมองคุณภาพในลักษณะของการดำเนินงานมากที่สุด
7. เมื่อพูดถึงคุณภาพของสถาบัน ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงคุณภาพของผลิตผลและชื่อเสียงมากที่สุด

Patricia (1994) ได้ศึกษาการประเมินการก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติการในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่ามีการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งกลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมินถือว่าการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในการประกันคุณภาพการศึกษาจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษา ซึ่งต้องเกิดการพัฒนายอย่างชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอก สถานศึกษามีการควบคุมจากส่วนกลาง ในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำเอาระบบการทดสอบมาตรฐานกลาง ซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐานและในประเทศออสเตรเลียมีการนำระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน ไปสู่การควบคุมคุณภาพและการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำมาเป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ ดังอธิบายในบทที่ 3